

Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης

αντίτυπα, μπορεί κανείς να αξιολογήσει τα αποτελέσματα, όπως αυτά αναγνωρίζονται από την πανεπιστημιακή κοινότητα, από τους πολίτες αναγνώστες που μας γνώρισαν μέσα από τα βιβλία μας και, τα τελευταία χρόνια, μέσα από τα διαδικτυακά μαθήματα του Mathesis. Το ότι κατόρθωσε ένας εκδοτικός οίκος να υπηρετήσει έναν δημόσιο σκοπό όπως είναι η δημιουργία υψηλής ποιότητας και εγκυρότητας βιβλιογραφίας τόσο για τους φοιτητές και τους διδάσκοντες όσο και για το ευρύτερο κοινό, αυτό συνιστά το διακριτό του

«αποτύπωμα» στον εκδοτικό χώρο. Μπορεί να είμαστε μικρή χώρα με περιορισμένους πόρους για τον πολιτισμό μας, μπορεί το εκπαιδευτικό μας σύστημα να βαρύνεται με χρόνιες παθολογίες, αλλά πάντοτε ένα καλό βιβλίο έχει τη δυνατότητα να συμπληρώσει καίρια την εκπαιδευτική διαδικασία, να στηρίξει εκδοτικά τα αποτελέσματα της πρωτότυπης επιστημονικής έρευνας σε τομείς του ελληνικού και ευρωπαϊκού πολιτισμού αλλά και να παρέχει έγκυρη γνώση σε ευρύτερο κοινό πάνω σε μια ποικιλία θεμάτων που απασχολούν τους πολίτες της εποχής μας. Αν πράγματι το κατορθώσαμε αυτό σε κάποιον βαθμό, ας το δούμε σαν ένα καλό πρότυπο που αξίζει κανείς όχι απλώς να το διατηρήσει, αλλά να το ξεπεράσει και να το βελτιώσει.

Ποια ήταν η συμπεριφορά των αναγνωστών την περίοδο της καραντίνας λόγω κορονοϊού;
Ο κορονοϊός μάς ανάγκασε μεταξύ άλλων να διαχειριστούμε κάτι πολύτιμο που δεν το είχαμε σε επάρκεια: τον προσωπικό μας χρόνο και το «ευ ζην» πέρα από τις ανάγκες της επιβίωσής μας. Είδαμε περισσότερες ταινίες, παρακολουθήσαμε βιντεοσκοπημένες θεατρικές παραστάσεις και συναυλίες, προμηθευτήκαμε βιβλία με διαδικτυακές

παραγγελίες, διαβάσαμε πολλά από αυτά αλλά αφήσαμε και μισο-διαβασμένα για τις δύσκολες μέρες που μπορεί και να ξανάρθουν. Σε μια εποχή όπου έχουμε τόσο πολλή τεχνολογία στη διάθεσή μας για να εξοικονομούμε προσωπικό χρόνο, ακόμη και το διάβασμα, είτε για μόρφωση είτε για περισυλλογή είτε για ευχαρίστηση, ήταν κι αυτό μια «πολυτέλεια» για την οποία δεν είχαμε τον χρόνο που θα θέλαμε. Όσοι διάβαζαν ήδη, διάβασαν περισσότερο· κι όσοι δεν ήταν τακτικοί φίλοι των βιβλίων, τους έδωσαν περισσότερο χώρο στην καθημερινή τους ζωή. Τόσο κατά τη διάρκειά της όσο και τις πρώτες εβδομάδες μετά την καραντίνα, διαπιστώνουμε ότι η κίνηση στα βιβλιοπωλεία εξακολουθεί να είναι αυξημένη, το βιβλίο σε έντυπη και σε ψηφιακή μορφή νομίζω ότι κέρδισε μεγαλύτερο αναγνωστικό κοινό αυτή την περίοδο απ' ό,τι είχε πριν – ελπίζω να μπορέσει να το κρατήσει αυτό το κοινό, ή, αλλιώς, να δώσουμε χώρο και διάρκεια στη συνήθεια της ανάγνωσης.

Ποιο το μέλλον του βιβλίου, τυπωμένου σε χαρτί;

Ανήκω σε μια γενιά που έχει μεν ισχυρή συναισθηματική σχέση με το έντυπο βιβλίο, αλλά ταυτόχρονα αναγνωρίζει ότι η ψηφιακή μορφή των βιβλίων έχει αμέτρητες δυνατότητες, κυρίως σε ό,τι αφορά την διά βίου εκπαίδευση και την έρευνα, αλλά και την πρόσβαση ευρύτερου κοινού στη γνώση. Η εμπειρία της ανάγνωσης από το έντυπο νομίζω ότι, για κάποιες γενιές μετά από τη δική μου, δεν θα εκλείψει ούτε θα αντικατασταθεί από κάτι άλλο, γι' αυτό και δεν φοβάμαι την ...εξαφάνιση του εντύπου. Ίσα-ίσα, θεωρώ ότι το ψηφιακό βιβλίο συμπληρώνει, διευρύνει και τελικά ενισχύει το έντυπο.

Ποιες είναι οι προκλήσεις της ψηφιακής εποχής για το βιβλίο;

Πολλά θα μπορούσε να πει κανείς για το θέμα, αλλά νομίζω ότι ο πιο κρίσιμος τομέας για το ψη-

Την ανάγκη δημιουργίας συγκεκριμένου φορέα που να μελετά τις νέες τάσεις της βιβλιοπαραγωγής για τη διαμόρφωση πολιτικής για την ανάγνωση και το μέλλον του βιβλίου, ξεπερνώντας τα σημερινά προβλήματα διαμελισμού του εκδοτικού κλάδου, τόνισε η κυρία Διονυσία Δασκάλου που διευθύνει τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης (ΠΕΚ) σε συνέντευξη στο ΚΡΗΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ.

Ποιο είναι το αποτύπωμα των Πανεπιστημιακών Εκδόσεων Κρήτης στον εκδοτικό χώρο;

Για να εισαγάγουμε τους αναγνώστες σας στο κατάλληλο πλαίσιο, και μιλώντας σήμερα σε ένα περιοδικό με τον τίτλο «Κρητών Επιχειρείν», είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί ότι οι Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, ως τμήμα του Ιδρύματος Τεχνολογίας & Έρευνας, είναι ένας δημόσιος μη κερδοσκοπικός εκδοτικός οργανισμός που «επιχείρησε» κάτι πολύ ιδιαίτερο και καθόλου δοκιμασμένο έως τότε στη χώρα μας: να δημιουργηθεί, με κέντρο την

Κρήτη, ένας πανεπιστημιακός εκδοτικός οίκος εθνικής εμβέλειας, αντίστοιχος με τα university press του αγγλοσαξονικού κόσμου – ασφαλώς με την αναγκαία αναλογία κλίμακας σε σχέση με εκείνα (και εννοώ τα κληροδοτήματα που τα στηρίζουν και την μερικών αιώνων παράδοσή τους). Η φυσιογνωμία των Πανεπιστημιακών Εκδόσεων Κρήτης σχεδιάστηκε έτσι από τα πρώτα χρόνια και, ύστερα από τρεισήμισι δεκαετίες, με περισσότερους από 600 τίτλους βιβλίων που κυκλοφορούν στην ελληνική αγορά και με 2,3 εκατομμύρια πωληθέντα

φιακό βιβλίο στη χώρα μας αλλά και διεθνώς είναι ο τομέας της εκπαίδευσης, και ιδίως της πανεπιστημιακής. Τα κλειστά βιβλιοπωλεία και οι κλειστές βιβλιοθήκες κατά την περίοδο της καραντίνας κατέδειξαν για άλλη μια φορά ότι η ψηφιακή εποχή είναι ήδη εδώ, και η συζήτηση για τη χρήση ψηφιακών βιβλίων, ως συμπληρωματική των εντύπων, θα πρέπει να ανοίξει. Το ότι το ψηφιακό βιβλίο είναι «άυλο» δεν σημαίνει ότι δεν διέπεται από δικαιώματα προς τους δημιουργούς του, δεν σημαίνει ότι μπορεί να διακινείται «πειρατικά» χωρίς προστασία αυτών των δικαιωμάτων και χωρίς εύλογη αμοιβή των δημιουργών του. Όταν οι νέες τεχνολογίες αλλάζουν τον κόσμο μας, οφείλουμε να διαχειριστούμε με νέους όρους την καινούργια πραγματικότητα. Τα εκπαιδευτικά συστήματα πολλών χωρών το κατόρθωσαν, γιατί όχι και η Ελλάδα.

Πώς εξασφαλίζεται η παρουσία των βιβλίων σας σε Ελλάδα και εξωτερικό;
Πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, οι Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης εκδίδουν βιβλία στα ελληνικά, οπότε απευθύνονται στο ελληνικό κοινό. Επιδιώξαμε όμως εξ αρχής κάτι που φαίνεται αλλά δεν είναι καθόλου αυτονόητο για έναν οργανισμό δημόσιου χαρακτήρα: δεν αρκεί να εκδίδεις βιβλία στο ύψος των καθιερωμένων διεθνών προτύπων, αλλά οφείλεις να βρεις τους τρόπους να συναντήσουν τα βιβλία τους αναγνώστες τους. Αφ’ ενός λοιπόν, επιδιώκοντας να λειτουργήσουν οι ΠΕΚ ως εκδοτικός οίκος εθνικής εμβέλειας, στις τάξεις των συγγραφέων, των μεταφραστών, των επιμελητών και των αξιολογητών τους μετέχουν άνθρωποι από όλον τον επιστημονικό και πνευματικό κόσμο της Ελλάδας και του εξωτερικού, αφ’ ετέρου τα βιβλία τους μπορεί να τα βρει κανείς σε ένα πολύ μεγάλο

δίκτυο μικρών και μεγάλων βιβλιοπωλείων σε όλη τη χώρα: αυτός είναι ο φυσικός χώρος διακίνησης των βιβλίων και των ιδεών τους. Και επειδή κάποιοι τίτλοι είναι πιο ειδικοί ή επειδή προφανώς δεν χωρούν όλοι οι τίτλοι στα βιβλιοπωλεία, υπάρχει πάντα η δυνατότητα παραγγελίας μέσω της ιστοσελίδας των ΠΕΚ ή των ιδίων των βιβλιοπωλείων. Το να κερδίσεις τους αναγνώστες σου πάντως δεν είναι απλώς ζήτημα οικονομικής βιωσιμότητας και αυτάρκειας, αλλά και ζήτημα υπερηφάνειας για λογαριασμό των ιδίων των βιβλίων: υπάρχει εκεί έξω ένα σημαντικά μεγάλο κοινό για έναν επιστημονικό εκδοτικό οίκο, και οφείλεις να προσεγγίσεις αυτό το κοινό όντας καθημερινά μάχιμος και παρών στα βιβλιοπωλεία και έχοντας μια σαφή φυσιογνωμία στο εκδοτικό σου πρόγραμμα. Το ότι οι ΠΕΚ εδώ και πολλά χρόνια αυτοχρηματοδοτούν τη λειτουργία και την εκδοτική τους δραστηριότητα αποκλειστικά από τα έσοδα των βιβλίων τους (τα οποία έσοδα επενδύονται στα επόμενα βιβλία τους) αποδεικνύει ότι κάθε ποιοτική προσπάθεια ανταμείβεται, επομένως οφείλεις να επιμένεις για το καλύτερο. Όσον αφορά τη διακίνηση ελληνικών βιβλίων στο εξωτερικό ή την έκδοση βιβλίων σε άλλη γλώσσα, θα έλεγα ότι οι συνθήκες για οποιονδήποτε ελληνικό εκδοτικό οίκο είναι δύσκολες σήμερα. Όχι ότι είναι αδύνατον, αλλά προϋποθέτει διαφορετική οργάνωση, εκδοτικό πρόγραμμα που να ενδιαφέρει ένα διεθνές κοινό, και έναν σταθερό ρυθμό παραγωγής τίτλων ώστε να ευοδωθεί η συνεργασία με διεθνή δίκτυα κυκλοφορίας των βιβλίων, τόσο στο ξενόγλωσσο κοινό όσο και στις ανά τον κόσμο ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες. Έχουμε κάνει κάποια πρώτα σχέδια για αυτή την πολύ ελκυστική προοπτική των ...“Crete University Press International”, αλλά μένει να διανυθεί ακόμα πολύς δρόμος για να την

θέσουμε σε εφαρμογή. Μέχρι τότε, ήδη ο ψηφιακός κόσμος βοήθησε με κάποιον τρόπο στο να φτάσουν τα ελληνικά βιβλία σε ελληνόγλωσσους του εξωτερικού: η ψηφιακή μορφή ενός βιβλίου ή των πρακτικών ενός συνεδρίου τα κάνει ταχύτατα προσβάσιμα, και με μικρό κόστος, σε όλα τα μέρη του κόσμου. Το πλήθος των downloads ενός ψηφιακού βιβλίου είναι πολύ μεγαλύτερο στο εξωτερικό από εκείνο που θα μπορούσε να επιτύχει το ίδιο βιβλίο στην έντυπη μορφή του. Για την ώρα πάντως έχουμε άλλα, πιο «γήινα» και πεζά θέματα να λύσουμε, λόγω της υπαγωγής μας εδώ και μερικά χρόνια στο στενό δημόσιο λογιστικό, παρόλο που δεν χρηματοδοτούμαστε από το δημόσιο: όπως π.χ. το να κάνουμε εκτύπωση βιβλίων με δημόσιους διαγωνισμούς διάρκειας 8 μηνών, ακόμη και για ένα βιβλίο που έχει εξαντληθεί λόγω αυξημένης ζήτησης. Ένα μεγάλο μέρος του δονκιχωτικού ηρωισμού του προσωπικού των ΠΕΚ αναλώνεται παλεύοντας με τέτοιους ανεμόμυλους... Για να μην έχει όμως αυτή η γραφειοκρατία ούτε ίχνος παραλυτικής επίδρασης στον εκδοτικό οίκο, χρειάζεται να θυσιάσουμε ανθρώπους και ώρες, ανθρωποώρες. Προσπαθούμε να αποδεικνύουμε διαρκώς ότι για να επιτύχεις πρέπει να είσαι και αποτελεσματικός, αλλά η αποτελεσματικότητα φαίνεται να μην συνιστά επιθυμητή αξία για την πολιεία μας.

Πώς βλέπετε το μέλλον του βιβλίου στην Ελλάδα;
Ο εκδοτικός κλάδος στην Ελλάδα είναι υψηλού επιπέδου, τόσο όσον αφορά μεγάλους παραδοσιακούς εκδότες όσο και μικρούς νέους εκδότες που έκαναν τα πρώτα τους βήματα μέσα στην εποχή της οικονομικής κρίσης και αφήνουν ήδη

ένα εξαιρετικά ποιοτικό στίγμα. Οι επιπτώσεις της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης στους κλάδους του πολιτισμού, και του βιβλίου ειδικότερα, θα φανούν με περισσότερη ίσως ένταση τα επόμενα χρόνια. Από την άποψη του «επιχειρείν», ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα είναι η έλλειψη σχεδιασμού για το μέλλον: ο εκδοτικός κλάδος είναι διαμελισμένος μεταξύ υπουργείων παιδείας και πολιτισμού, οι δημόσιες βιβλιοθήκες βρίσκονται χωρίς οικονομικούς πόρους και δεν εμπλουτίζονται με νέους τίτλους, δεν γίνονται εδώ και μία δεκαετία μελέτες για τις διακυμάνσεις και τις νέες τάσεις της βιβλιοπαραγωγής, μελέτες που είναι απολύτως απαραίτητες για τη διαμόρφωση πολιτικής για την ανάγνωση και το μέλλον του βιβλίου. Δεν υπάρχει καν συγκεκριμένος φορέας που να ασχολείται με το βιβλίο (το να ασχολούνται πολλοί φορείς με επικάλυψη ή ασάφεια αρμοδιοτήτων μπορεί να είναι ταυτόσημο με το «κανένας»). Ακόμη και σε «συντεχνιακό» επίπεδο, οι ίδιοι οι εκδότες είμαστε διασπασμένοι σε περίπου δέκα σωματεία. Είναι αισιόδοξο ωστόσο ότι, τους τελευταίους μήνες, και λόγω του μεγάλου πλήγματος που επέφερε το lockdown στον εκδοτικό κόσμο, διαφαίνεται μια προσπάθεια συσπείρωσης και μια πιο συνεργατική επικοινωνία για να αντιμετωπιστούν κοινά προβλήματα.

Πώς δημιουργήθηκαν οι ΠΕΚ
Νομίζω ότι στους δύσκολους καιρούς που ζούμε, όπου έχουμε ανάγκη από αισιόδοξα μηνύματα και από λαμπρές ιδέες, αυτή είναι η καλύτερη ερώτηση! Οι Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης ήταν μία ιδέα, μεταξύ πολλών άλλων, για το πώς μπορούν να αξιοποιηθούν από την πανεπιστημιακή κοινότητα της Κρήτης οι τόκοι ενός κεφαλαίου των Κρητών της Αμερικής, ένα ποσόν της τάξεως των 12.000

ευρώ ετησίως, σε σημερινή αξία. Είμαστε ευγνώμονες για αυτή την ιδέα και για την οικονομική στήριξη των Κρητών της διασποράς, στήριξη που συνεχίστηκε μέχρι το έτος 2011 και έκτοτε δίδεται για την ενίσχυση του Αστεροσκοπείου Σκίνακα. Αυτός ήταν ο σπόρος που βρήκε γόνιμο έδαφος στο ευρύτερο οικοσύστημα του νεοσύστατου τότε Πανεπιστημίου και του Ερευνητικού Κέντρου Κρήτης, του μετέπειτα ΙΤΕ, όπου εντάχθηκαν οι ΠΕΚ το 1984. Ποιος μπορούσε τότε να το φανταστεί ότι το πείραμα ίσως πετύχαινε; Μια ιδέα στην αρχή, και στη συνέχεια η τόλμη, η διορατικότητα και η δουλειά των ανθρώπων έδωσαν σάρκα και οστά στο εγχείρημα. Ύστερα από 30 χρόνια, το 2015, εντός των ΠΕΚ δημιουργήθηκε το Κέντρο Ανοιχτών Διαδικτυακών Μαθημάτων Mathesis, ένα δεύτερο πείραμα που απαντά σε άλλες ανάγκες των καιρών μας, εκείνες των ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση μέσω διαδικτύου. Αλλά γι' αυτό αξίζει να μιλήσετε ξεχωριστά με τον ιδρυτή και διευθυντή του Mathesis, τον κ.

Στέφανο Τραχανά, σε ένα επόμενο τεύχος σας. Μέχρι τότε, ας ευχηθούμε ένα ήσυχο και ασφαλές καλοκαίρι για όλους μας.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Η Διονυσία Δασκάλου γεννήθηκε στην Πρέβεζα το 1966 και αποφοίτησε από το τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Κατά τη διάρκεια των σπουδών της και για αρκετά χρόνια μετά, ασχολήθηκε με την καταγραφή ιστορικών αρχείων της Βικελαίας Δημοτικής Βιβλιοθήκης Ηρακλείου (τουρκικά αρχεία, αρχείο της Κρητικής Πολιτείας, γερμανικά κατοχικά αρχεία, αρχεία της εθνικής αντίστασης), καθώς και με την ιστορία και την τεχνική της τυπογραφίας, ενώ μαθήτευσε στην επιμέλεια και έκδοση κειμένων κοντά στον Έφορο της Βικελαίας Βιβλιοθήκης Νίκο Γιανναδάκη. Εργάζεται στις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης από το 1990, ως γενική επιμελήτρια και υπεύθυνη παραγωγής, ενώ από το 2014 διευθύνει τον εκδοτικό οίκο.

